

Lietuvos matematikų draugijos 1998–2001 veikla

Lietuvos matematikų draugijos pirmininkas
Jonas KUBILIUS (VU)
e-mail: jonas.kubilius@maf.vu.lt

Sumanymas įkurti Lietuvos matematikų draugiją kilo pirmojoje Lietuvos matematikų konferencijoje 1958 m. Juridiškai ji buvo įsteigta 1962 m. Nuo to laiko Draugija augo ir stiprėjo, jos narių skaičius pasiekė beveik tris šimtus, išsiplėtė veikla. Lietuvoje atsirado daug gabių ir stiprių matematikų. Augo ir stiprėjo Vilniaus matematikai, atsirado ir plėtojosi kiti matematikos centrai. Prieš 40 metų tik nedidelė matematikos mokytojų dalis turėjo aukštąjį išsilavinimą; dabar jį turi beveik visi. Kartu su aukštųjų mokyklų ir mokslo įstaigų darbuotojais jie kelia visuomenės matematinę kultūrą. Ne visi jie yra LMD nariai, tačiau daugelis jų yra veiklūs. Greta su LMD jau dešimtmetį veikia Lietuvos matematikos mokytojų asociacija. Tai nesulipnino Matematikų draugijos. Darbo užtenka visiems.

Mūsų konferencijos vyksta daugelyje miestų, kur atsiranda matematikų, galinčių jas organizuoti. Šiais metais ji pirmą kartą organizuojama Klaipėdoje. Ačiū kolegoms matematikams klaipėdiškiams ir Klaipėdos universitetui.

Dabartinė Draugijos valdyba buvo išrinkta 1998 m. konferencijoje, kuri vyko Kauno medicinos universitete. 1999 m. buvome susirinkę Matematikos ir informatikos institute, 2000 m. – Šiaulių universitete.

Valdybos kadencija baigėsi. Todėl ši konferencija yra ataskaitinė ir rinkiminė. Mano pranešimo tikslas yra apžvelgti Lietuvos matematikų veiklą per pastaruosius trejus metus. Pasinaudosiu valdybos narių pateikta medžiaga. Deja, ne iš visų jų gavau informaciją. Ataskaitą padėjo paruošti valdybos sekretorius E. Gečiauskas.

Apžvelgti detaliau visas matematikų veiklos sritis prireiktų daug laiko. Aš apsiribosiu tik kai kuriomis.

Pradėsiu nuo leidybinių klausimų. Vienas iš didesnių praeities laimėjimų yra tai, kad savo laiku pavyko pradėti leisti „Lietuvos matematikos rinkinį“. Tai padėjo mūsų kolegoms skelbti savo darbus, ginti disertacijas. Centriniai Tarybų Sąjungos žurnalai buvo sunkokai prieinami, ten buvo didelės eilės. Užsienyje publikuoti nebuvo paprasta. Tam buvo sukurta daugybė kliūčių. Pagaliau, ir ten niekas mūsų nelaukė išskėstom rankom.

„Lietuvos matematikos rinkinį“ šiuo metu leidžia LMD kartu su MII ir VU. Iki šiol išleista 40 tomų. Ruošiama spaudai šių tomų rodyklė. Žurnalas jau seniai verčiamas į anglų kalbą. 2002 m. baigiasi sutartis su Kluwer Academic/Plenum Publishers leidykla. Neseniai gautas ir aptariamasis anglišką vertimo sutarties projektas.

Užmegzti ryšiai su Institute of Scientific Information ir siekiama gauti indeksą angliškajam vertimo variantui „Lithuanian Mathematical Journal“.

Iki šiol jau keletą metų buvo leidžiami mūsų konferencijų darbai. 1997 ir 1998 m. prof. L. Saulio rūpesčiu darbus išleido VGTU, 1999 m. – MII. Pereitais metais prieita prie

išvados, kad tikslinga tuos darbus leisti kaip „Lietuvos matematikos rinkinio“ specialųjį priedą. Taip ir buvo pasielgta. Ir šiais metais numatomas toks priedas. Medžiagos žurnalui pakanka. Jos sukaupta bent keturiems numeriams. Gauname ir straipsnių iš užsieniečių.

Leidžiami dar du tęstiniai leidiniai: „Nonlinear analysis: modeling and control“ ir „Mathematical modeling“. Be to išleista įvairių mokslinių konferencijų darbų.

Norėčiau pažymėti, kad leidybos reikaluose daug padėjo MII ir asmeniškai direktorius prof. M. Sapagovas bei leidykla TEV.

Spauda ir kita žiniasklaida neskiria dėmesio mokslui, o tuo labiau matematikai. 1996 metais buvo organizuotas žurnalas „Alfa plus omega“. Jo paskirtis – populiarinti matematiką, ugdyti įvairių lygių matematinę kultūrą, aptarti matematikų bendruomenei svarbius klausimus. Jis buvo leidžiamas iš „Lietuvos matematikos rinkinio“ lėšų. 2000 metais žurnalas tapo Lietuvos matematikų draugijos, Lietuvos matematikos mokytojų asociacijos ir TEV leidyklos leidiniu.

Išleista 11 žurnalo numerių, daugiau kaip 1000 didelio formato puslapių. Tai didžiulis tam reikalui pasišventusio Viliaus Stakėno darbas. Ekonomiškai leidinys yra nuostolingas. Tačiau matematikų bendruomenei, kuri rūpinasi savo mokslo plėtra ir ateitimi, pravartu turėti leidinį platesniam skaitytojų ratui prieinamais tekstais, turėti galimybę rašyti apie matematikos mokslo svarbą, žavesį, kultūrinę vertę. Juk šalies matematinį lygį parodo ne tik profesionalių matematikų publikacijos, bet ir visuomenės pažiūra į matematiką, dėstymo lygis mokyklose, galimybių plėsti akiratį, dalintis patirtimi, diskutuoti, kūrybiškai reikštis buvimas. Deja, žurnalo leidėjai kol kas susilaukia nedaug pasiūlymų, pageidavimų, straipsnių, galop – nebylios paramos tiesiog išgyjant žurnalą.

Išleisti jau trys atnaujinto žurnalo numeriai. Tai atrodytų vertingas leidinys, galintis bent iš dalies užpildyti atsiradusią spragą, kai neliko rusiškų žurnalų „Kvant“ ir „Matematika v škole“. Deja, pasirodė, kad mokytojams jis mažai reikalingas (kiekvieno numerio parduota maždaug po 100 vienetų). LMD nariai noriai priėmė dovanotąjį pirmąjį numerį, bet po to beveik solidarai nustojo domėtis šiuo savo draugijos leidiniu. Tie patys draugijos nariai beveik taip pat solidarai neperka ir pagrindinio draugijos leidinio – „Lietuvos matematikos rinkinio“, net neima veltui leidyklos siūlomų autorių egzempliorių – žurnalų numerių su savo straipsniais; per dvejus su puse metų paprašyti tik 9 egzemplioriai. Šiomis visuotinėmis inertiškomis nepirkimo sąlygomis, reikėtų rasti kokią nors išeitį, kad „Alfa plus omega“ pasiektų bent kiekvieną vidurinę mokyklą, gimnaziją ar aukštesniąją ir aukštesniąją mokyklą. Gal prisidėtų ir LMD ir LMMA. Nenubiednėtų ir Švietimo ir mokslo ministerija, jei užpenumeruotų jį mokyklų bibliotekoms. Tai kainuotų žymiai mažiau nei kainavo praėjusių metų gale pripirktų pasenusių enciklopedijų ir tik paskiriems asmenims reikalingų specializuotų žodynų tonos.

Lietuvoje per paskutinius trejetą metų išleista daug ir įvairios matematinės literatūros. Susidaro išpūdis, kad rašo (ir nebijo rašyti) visi: ir mokytojai, ir dėstytojai, ir profesoriai. Tiesa, atrodo, kad profesoriai pradėjo mažiau rašyti. Matyt ir dėl to matematinį leidinių kokybę turinio prasme suprastėjo. Matematinę literatūrą leidžia (ir nebijo leisti) leidyklos, kurių redaktoriai ir kiti darbuotojai apie matematiką paskutinį kartą girdėjo mokyklos suole ir ten nebuvo tarp matematikos pirmūnų. Tai, aišku, irgi nepagerina kokybės. Šioje situacijoje didelė atsakomybė tenka leidinių recenzentams. Tačiau dažnai recenzentai būna net neskaitę tos knygos ar net nežino, kad recenzavo tą knygą, arba recenzentais

būna tiesiog sponsoriai. Jeigu autoriai, recenzentai ir leidėjai negali labai rimtai žiūrėti į mokomųjų leidinių leidimą, tai bent skaitytojai, prieš pirkdami, turėtų atidžiai pavartyti knygą ir nusipirkus kritiškai įvertinti kas parašyta, arba paklausti specialistų, ar joje tikrai teisybė parašyta. O geriausiai būtų, jei atsirastų straipsnių, parašytų nepriklausomų ir kvalifikuotų specialistų, apibūdinančių naujus matematikos leidinius. Šituo galėtų užsiimti ir Lietuvos matematikų draugija.

Reikia pasidžiaugti, kad nuo ateinančio rugsėjo Lietuvos mokyklose, pradėdant pirmąją ir baigiant dešimtąją klasesmis, matematikos bus mokoma iš naujų tautinių vadovėlių, parašytų pagal naujas programas.

Per pastaruosius metus išleisti nauji matematikos vadovėliai I–IV klasesms. Tai Arkadijaus ir Danutės Kiseliouų „Matematikos pasaulyje“. Taigi dabar pradinių klasių mokytojai turi galimybę dirbti pagal du vadovėlių komplektus (anksčiau buvo išleisti ir vis perleidžiami bei tobulinami Broniaus Balčyčio vadovėliai „Skaičių šalis“).

Pagrindinei mokyklai tęsiama serija matematikos vadovėlių, prasidėjusi N. Cibulskaitės ir M. Stričkienės knygomis „Matematika ir pasaulis“ V–VI klasesms. Jau yra išleisti vadovėliai VII–IX klasesms, rugsėjo mėnesį pasirodys vadovėlis X klasei. Šiuos vadovėlius rengė autorių kolektyvai, vadovaujami leidyklos TEV darbuotojų. Didelis šių vadovėlių privalumas yra tas, kad tai yra kompleksinė mokymo priemonė, į kurią įeina vadovėlis, uždavinynas, mokytojo knyga bei savarankiškų ir kontrolinių darbų užduotys.

Visi nauji leidiniai yra orientuoti ir į taikymus. Daug dėmesio juose skiriama statistikai, ekonomikai.

Šiuo metu rengiami ir alternatyvūs matematikos vadovėliai pagrindinei mokyklai. Penktokams naujus vadovėlius parašė Albertas ir Gintaras Bakščiai, leidžia „Alma litera“. Devintokams paruošė Kauno matematikų grupė, leidžia „Šviesa“.

Kol kas nėra aišku, kokie bus vidurinės mokyklos matematikos vadovėliai. Šiuo metu leidykloje TEV rengiami vadovėliai XI–XII klasesms. Rugsėjo mėnesį pasirodys eksperimentinis vadovėlis XI klasei (išplėstiniam kursui). Darbui trukdo neaiškumai, susiję su vykdoma mokyklos reforma: nėra galutinai aiški mokyklos struktūra, profiliavimo mechanizmas, programa. Susidaro išpūdis, kad reformuojant mokyklą menkėja matematikos vaidmuo: baigiamasis matematikos egzaminas yra neprivalomas, pastoviai mažinamas matematikos pamokų skaičius (numatoma, kad jų liks tik dvi savaitinės), neaišku, kas ir kaip rengia matematikos vietą švietime nusakančius dokumentus (programas, standartus), kas už ką yra atsakingas. Matyt, į šį darbą turėtų įsitraukti ir aukštosios mokyklos. Nereikia laukti, kol kas nors iš valdžios *paklaus* universitetų nuomonės, reikia, kad universitetų nuomonės klausytų. Bet pirmiausia reikia, kad universitetai domėtųsi matematiniu švietimu mokykloje, pastoviai ir kompleksiskai studijuotų rengiamus ir priiminėjamus dokumentus, teiktų savo projektus. Deja, kol kas atrodo, kad esminiai švietimo klausimai, susiję su mokyklos matematika, universitetams yra gerokai antraeilis dalykas. Nors reikia pažymėti, kad atskiri aukštųjų mokyklų dėstytojai labai aktyviai dirba mokyklinės matematikos srityje. Norėtume pažymėti kartu su TEV leidykla triūsiančius A. Apynį, V. Stakėną. E. Stankų (Vilniaus universitetas), J. Šinkūną (Vilniaus pedagoginis universitetas), o taip pat daug ir aktyviai besireiškiančius D. Šileikienę ir V. Pekaršką. Žinome, kad besirūpinančių mokyklinės matematikos likimu yra ir Šiaulių universitete. Šios at-

skirų asmenų pastangos negali padengti bendro aukštųjų mokyklų apatiškumo vidurinės mokyklos problemoms.

Dar viena leidybos sritis, kuria turėtų pasidomėti LMD, yra mokomosios literatūros leidimas aukštosioms mokykloms. Čia žymiai geresnė situacija su leidėjais, nes dažniausiai vadovėlius leidžia tų pačių aukštųjų mokyklų, kuriose dirba autoriai, leidyklos. Dažniausiai leidinius ir recenzuoja, ir redaguoja tų pačių aukštųjų mokyklų darbuotojai, žinantys savo darbą ir išmanantys matematiką. Poligrafinė bazė visur nebloga, stilistai savo darbą išmano, išlikusias klaidėles išgaudo patys studentai. Ir vis tik tai leidyba aukštosioms (ir aukštesniosioms mokykloms) yra viena iš labiausiai nerentabilių, mažiausiai efektyvių ir nuostolingiausia leidybos šaka. Dar prieš porą metų valstybė kišo į ją pinigus, per daug nesidomėdama, kur jie nueina ir kokia nauda iš to pačiai valstybei, universitetams ir būsimiesiems specialistams. Kai pasidomėjo, – pasibaisėjo ir puolė į kitą kraštutinumą, beveik visai nutraukė finansavimą. Dabar Švietimo ir mokslo ministerijos mokslo departamentas planuoja keisti, pertvarkyti vadovėlių leidimo tvarką, permesti rūpesčius pačioms aukštosioms mokykloms, kad nereikėtų kapstyti susikaupusiam sąvartyne iš gerų, nelabai gerų ir visai negerų darbų. Tai natūralu, ir būtų keista, jei valdininkai pradėtų aiškintis, kas šioje srityje gerai, o kas blogai. Bet tai turėtų būti nenatūralu patiems matematikams: visi žinome, kad dabar stovi eilėje ir stovės metų metus geros knygos, kurių autoriai ir potencialūs skaitytojai nukentės dėl betvarkės leidybos sistemoje. Nežinau, kokių priemonių imsis kitų mokslų atstovai, bet matematikai turėtų susitvarkyti savo reikalus. Tai galima padaryti tiesiai ir paprastai: reikia iš pradžių prisiimti atsakomybę už pateiktą leidinių kokybę, o po to pareikalauti ŠMM skirti finansavimą atrinktiems darbams. Dabartinė realybė yra tokia: kas nori pateikia ką nori, leidinių apimtis ir tiražai nustatomi iš lubų, recenzuoja ir knygos reikalingumą nustato komisijos samdomi, dažniausiai „savi“ ekspertai. Tuo būdu vis mažėjantys biudžeto pinigai yra išsklaidomi daugybei leidinių, tiek gerų, tiek abejotino turinio ir naudos, tiek skirtų bendrosioms disciplinoms, tiek labai retiems specialiesiems kursams ir niekam dėl to per daug neskauda galvos. Net kai paaiškėja, kad tų pinigų ir nėra biudžete ir tų metų išlaidos bus padengtos kitais metais. Todėl nei autoriai, nei aukštosios mokyklos nesuka sau galvos (tegu ji skauda valdininkams ir pinigų skirstytojams) ir šiais kompiuterizavimo ir aukštųjų technologijų laikais kaunasi dėl pinigų, skirtų brangiems popieriniams tiražams. Lyg negalima būtų pasitenkinti PDF konspektais internete, minkštais viršeliais atspausdintų 200–300 egzempliorių, naudojant „spaudos pagal poreikį“ (Print-on-demand) technologiją. Brangius, kietais viršeliais, juo labiau spalvotus vadovėlius (o tokius ypač pamėgo aukštesniųjų mokyklų vadovėlių leidėjai) reikėtų palikti darbams, turintiems realią išliekamąją vertę, enciklopedinio pobūdžio leidiniams, aukšto mokslinio lygio monografijoms. Juo labiau, kad daugelis matematinių vadovėlių ir uždavinynų skiriami vienai-dviem aukštosioms mokykloms ir dažnai, pasikeitus dėstytojams, pasidaro nereikalingi ar netinkami.

Didelį matematikos populiarinimo darbą atlieka Matematikos muziejus, įsteigtas 1973 metais ir iki šiol tvarkomas doc. H. Jasiūno. Pagrindinė jo talkininkė yra Vita Verrikaitė. Tik didelio jų triūso ir pasišventimo dėka turime šį unikalų muziejų, kuriame sukaupta labai vertinga medžiaga. Muziejaus fondai kasmet pasipildo knygomis, video medžiaga, fotografijomis. Įdėta daug darbo tvarkant muziejuje esančias bylas. Jų susi-kaupė arti tūkstančio. Laukia didelis darbas sukatalogizuoti visą muziejaus turtą. Tam

labai praverstų papildomas etatas ir kompiuteris. Viskas daroma visuomeniniais pagrin-dais. Muziejaus veiklą labai pagerino fakulteto nupirktas televizorius ir fotoaparatas.

Pagrindiniai muziejaus lankytojai yra mokytojai ir moksleiviai. Daugiausia lankytojų iš Vilniaus, Trakų, Kupiškio, Pasvalio, Klaipėdos, Panevėžio vietovių. Kasmet muzie-juje susirenka 2–3 grupės arba kursai absolventų. Lankosi viena kita grupė dabartinių studentų, šiek tiek užsienio svečių.

Muziejuje minimi jubiliejai. Beveik visiems sukaktuviniškams išleidžiami lankstinu-kai. Juos paruošti padeda Rima Stančikienė.

LMD keturiasdešimtmečiui išleista turininga knyga-albumas apie Lietuvos matema-tikus.

Dirbamas didelis darbas su moksleiviais.

Šiais metais turėjome jau 50-ąją Lietuvos jaunųjų matematikų olimpiadą. Jos baigia-masis ratas vyko Utenoje. Prieš metus toks renginys buvo Trakuose, o dar prieš metus – Ukmergėje.

Pastaraisiais metais organizuojama įvairių lokalinių olimpiadų bei konkursų. Tarp jų galima būtų paminėti konkursus įvairių asmenų taurėms laimėti.

Olimpiadas gražiai papildė Lietuvos jaunųjų matematikų mokykla ir konkursas „Kengūra“. Lietuvos atstovai pasižymi ir pasaulinėse moksleivių matematikos olimpia-dose, nors dar yra trūkumų dalyvių komandos paruošime dėl lėšų stygiaus.

Daugiau apie olimpiadas bus kalbama olimpiadoms skirtame pasišventėlių darbininkų Juozo Mačio ir Romualdo Kašubos pranešime.

Kiek plačiau pakalbėsime apie Jaunųjų matematikų mokyklą. LJMM veikė 1969–1989 metais. Prasidėjus didelėms politinėms permainoms Lietuvoje, jos veikla nutrūko. Vėl atsinaujino 1998 m. rudenį. Jos tikslai yra sudaryti galimybių Lietuvos moksleiviams gilinti matematikos žinias, skatinti dirbti savarankiškai, padėti jiems susidaryti tvirtus matematikos pagrindus studijoms aukštosiose mokyklose, organizuoti moksleivių mate-matikos uždavinių sprendimo konkursus, teikti informaciją apie tarptautinius konkursus ir skatinti juose dalyvauti, supažindinti su matematikos taikymo galimybėmis.

Mokykla yra dvimetė ir skirta XI bei XII klasių moksleiviams. Mokymo schema: sto-jamoji užduotis (10 uždavinių), 4 užduotys pirmaisiais metais, 4 užduotys antraisiais me-tais ir baigiamasis uždavinių sprendimo konkursas Vilniaus universiteto Matematikos ir informatikos fakultete (balandžio pradžioje). Baigiamasis uždavinių sprendimo konkur-sas yra ne tik varžybos (nugalėtojai pagerbiami), bet ir savotiškas egzaminas (šiemet 12 LJMM klausytojų, prastai pasirodžiusių konkurse, negavo LJMM baigimo pažymėjimų).

Mokyklos programa sudaroma ir skelbiama iš anksto visam mokymo ciklui LJMM interneto svetainėje bei ŠMM informaciniame biuletenyje. Ten pat skelbiama metodinė kiekvienos temos medžiaga ir užduotys.

Pirmoji laida buvo išleista 2000 m. balandžio 15 d. Pažymėjimai įteikti 229 mokslei-viams (iš 613 įstojusiųjų). Metodinę medžiagą šiai laidai rengė doc. J. Šinkūnas (VPU), prof. V. Pekarskas (KTU), doc. L. Maliaukienė (VPU), doc. G. Stepanauskas (VU), mo-kytojas metodininkas A. Skūpas (Vilniaus gamtos ir tikslųjų mokslų licejus), prof. P. Sur-vila (VPU).

Antrąją laidą 2001 m. balandžio 7 d. baigė 216 moksleivių (iš 445 įstojusiųjų). Meto-dinę medžiagą rengė mokytoja ekspertė B. Vosylienė (Kauno „Saulės“ gimnazija), prof.

B. Grigelionis (MII), doc. J. Šinkūnas (VPU), doc. A. Juozapavičius (VU), doc. D. Jurgaitis (ŠU), doc. E. Mazėtis (VPU).

Visa pirmosios laidos metodinė medžiaga (teorija, užduotys ir jų sprendimai) buvo išleista atskira knygele „Jaunajam matematikui“ (Danieliaus leidykla, Vilnius, 2001). Rengiama spaudai ir antrosios laidos medžiaga (numatoma išleisti 2001 m. rudenį).

LJMM darbui vadovauja Taryba. Jos pirmininkas doc. A. Apynys (VU), pavaduotojai: doc. E. Stankus (VU) ir doc. J. Šinkūnas (VPU), nariai: prof. F. Ivanauskas (VU), prof. B. Grigelionis (MII), prof. V. Pekarskas (KTU), doc. D. Jurgaitis (ŠU), mokytoja ekspertė M. Stričkienė, mokytoja metodininkė S. Staknienė, doc. A. Juozapavičius (VU), doc. V. Bernotas (VPU), mokytojas ekspertas V. Vitkus. Mokyklos dokumentus tvarko ir moksleivių darbų tikrinimą organizuoja VU Matematikos metodikos katedros metodininkės K. Lyndienė ir N. Mačiulienė.

Moksleivių darbus tikrina Vilniaus miesto matematikos mokytojai bei Vilniaus pedagoginio universiteto ir Vilniaus universiteto studentai – būsimieji mokytojai. Moksleiviams išsiunčiami užduočių įvertinimai ir sprendimai, parengti užduočių autorių.

Baigiamoji uždavinių sprendimo konkurso diena (šeštadienį) moksleiviams skaitomos paskaitos apie matematiką, informatiką bei jų taikymus. Universitetų atstovai juos supažindina su studijomis atitinkamose aukštosiose mokyklose. Tuo metu moksleivių darbus tikrina Vilniaus matematikos mokytojai. Pažymėjimai įteikiami tą pačią dieną.

Apžvelgsime specialistų rengimo klausimus. Šiandien, kai mokslas tampa neatskiriama technikos pažangos, ekonomikos ir sėkmingo verslo dalimi, reikalingi šiuolaikiškai mąstantys ir išsilavinę matematikos bei informatikos specialistai.

Vilniaus universiteto Matematikos ir informatikos fakultetas studentų priėmimą per pastaruosius trejus metus padidino daugiau nei 3 kartus (1998 m. buvo 170 pirmakursių, 2001 numatoma priimti 535). Toks staigus studentų priėmimo didinimas susijęs su augančiais valstybės poreikiais informacinių technologijų srityje. Šiuo metu rengiama valstybinė informacinės visuomenės kūrimo programa.

2001 m. planuojama priimti į pagrindinių studijų pirmąjį kursą: 60 į matematikos ir matematikos taikymų, 40 į matematikos ir informatikos mokymo, 290 į informatikos, 50 į ekonometrijos, 45 į statistikos specialybes.

1998–2000 metais fakultetą baigė 288 bakalaurai ir 138 magistrantai. 2001 m. fakultetas pasiūlė tris naujas studijų programas – ekonometrijos, finansų ir draudimo matematikos, matematikos ir informatikos mokymo. Rengiama kompiuterinio modeliavimo studijų programa, į kurią numatoma studentus priimti nuo 2002 metų. Šiuo metu fakultete mokosi 1044 pagrindinių studijų studentai, 194 magistrantai. Fakultete rengiami specialistai gauna gerą matematinį ir informatinį parengimą. Studentai sėkmingai dalyvauja pasaulinėse olimpiadose.

Per trejus metus įsteigtos 3 naujos katedros: kompiuterijos, programų sistemų ir ekonometrijos.

Fakultete dirba 117 darbuotojų: 16 habilituotų daktarų (tarp jų 15 profesorių), 66 daktarai (tarp jų 50 docentų). Daugelį jų gerai žino ir vertina tarptautinė mokslo visuomenė, jie kviečiami bendram moksliniam darbui, skaityti paskaitų į įvairius užsienio universitetus. Fakultetas yra užmezgęs gerus ryšius su Vokietijos, Danijos, Švedijos, Norvegijos, Prancūzijos, JAV ir keliais Vidurio bei Rytų Europos universitetais.

Vilniaus pedagoginio universiteto Matematikos fakultete pradėtos informatikos vakarinės ir neakivaizdinės studijos. Sudarytos šių studijų programos. Pertvarkytos matematikos ir informatikos bakalaurų ir magistrų rengimo programos. Atsiskaitymo forma „išskaityta“ pakeista suminiu pažymiu. Tai leidžia įvertinti studento darbą per visą semestrą. Mokant matematikos, naudojama ir kompiuterinė technika. Tiesa, informatikos pradmenų mokosi visi Pedagoginio universiteto studentai. Asmenims, turintiems fizikos, matematikos ir inžinierinį aukštąjį išsilavinimą, buvo organizuojamos studijos informatikos mokytojo kvalifikacijai igyti.

Šiaulių universitete 1999 m. spalio 15–16 dienomis vyko tradicinė (vyksta kas dveji metai) konferencija „Fizika, informatika ir matematika bendrojo lavinimo mokykloje. Praeitais, dabartis ir ateitis“. Išleista konferencijos medžiaga. Leidinyje atspausdinta 19 pranešimų ir 16 straipsnių. Kita konferencija vyks 2001 m. lapkričio 16–17 dienomis. Jos tema: „Fizika, informatika ir matematika bendrojo ugdymo ir aukštojoje mokykloje“.

Matematikos didaktikos katedra yra parengusi 6 autorinių seminarų programas. Praeitais mokslo metais vedė 85 seminarus mokytojams. Katedros metodiniame darbe dalyvauja per 150 matematikos mokytojų. 4–5 klasių mokiniams organizavo III-ją olimpiadą bei šias konferencijas: „Gyvenimiškosios matematikos link“, „Kritinio mąstymo ugdymas pradinėse klasėse per matematikos pamokas“.

Matematikos, Informatikos, Ekonomikos katedros organizuoja sesijinės matematikos, informatikos, ekonomikos mokyklos veiklą. Veikia 3 šios mokyklos centrai: Šiaulių universitete, Kretingos M. Daujoto vidurinėje mokykloje, Šilalės raj. Kaltinėnų vidurinėje mokykloje. Čia minėtų dalykų žinias gilina, susipažįsta su aukštosios mokyklos studijomis per 100 moksleivių. Išklausę 3 metų mokyklos programą, moksleiviai gauna pažymėjimus.

2000 m. KTU Fundamentaliųjų mokslų fakultetas išleido 41 bakalaurą, 13 magistrų, baigusį taikomosios matematikos studijų programą, bei 14 diplomuotų matematikos mokytojų. 2001 m. bus priimta 50 I kurso studentų ir 13 I kurso magistrantų. Kiekvienais metais rengiama konferencija „Matematika ir matematikos dėstymas“. Pirmoji konferencijos diena skiriama metodikos, antroji – matematikos ir jos taikymo problemoms. 2001 m. konferencijoje perskaitytas 81 pranešimas. 1998 m. surengta antroji, 2000 m. – trečioji studentų ir magistrantų konferencijos „Taikomoji matematika“, kuriose pranešimus skaitė KTU, VU, KU, VDU studentai. Jungtinė KTU Fundamentaliųjų mokslų fakulteto studentų ir absolventų komanda dalyvavo pasauliniame internetiniame matematikos uždavinių sprendimo konkurse, skirtame 2000 m. matematikos metams, kuriame užėmė 40 vietą tarp 378 dalyvavusių komandų iš 66 šalių (iš Lietuvos dalyvavo dvi komandos). Panaudojant distancinio mokymo metodus ir informacines technologijas, parengtas distancinio mokymo kursas „Statistika ir duomenų analizės programinė įranga“ bei sukurta statistikos distancinio mokymo kursų ruošimo metodika.

Klaipėdos universitete matematiką studijuoja 58, informatiką – 121 asmuo, siekdami bakalauro diplomo.

Daug dėmesio buvo skiriama mokytojų kvalifikacijos tobulinimui. Šiuo metu įvairiose mokymo institucijose, teikiančiose vidurinį išsilavinimą, dirba 4331 matematikos mokytojas: 4019 specialistų ir 312 ne specialistų. Iš visų matematikos mokytojų atestuoti

ir išsigiję kvalifikacines kategorijas: 33 mokytojo eksperto, 606 mokytojo metodininko, 2702 vyresniojo mokytojo, 240 mokytojo. Vykdyta ir vykdoma pedagogų atestacija labai aktyvina mokytojų metodinę veiklą, skatina kūrybinius ieškojimus, rūpinimąsi nuolatiniu kvalifikacijos tobulinimu.

Pastaraisiais metais šalies visų pedagogų, taip pat ir matematikos mokytojų, didžiausias rūpestis buvo perėjimas prie profilinio mokymo XI–XII klasėse. Tam reikėjo parengti šiose klasėse dirbančių mokytojų komandas. Tam per 1999 ir 2000 m. Pedagogų profesinės raidos centre seminarų ciklu buvo parengti 159 profilinio mokymo matematikos mokytojų lektorai-konsultantai, kurie vykdė kolegų apmokymą vietose – rajonuose ir miestuose, konsultavo mokyklose. Ir jau šiais mokslo metais mokyklų vienuoliktokai mokėsi pasirinkę humanitarinį, realinį, technologinį ar menų profilį ir atitinkamą matematikos programos lygmenį ir apimtį. Būsimaisiais mokslo metais pirmoji abiturientų laida baigs profiliuotą mokyklą.

Per paskutiniuosius dvejus metus Pedagogų profesinės raidos centre matematikos mokytojams buvo organizuota 19 renginių (kursų ir seminarų), kuriuose dalyvavo apie 1000 matematikos mokytojų. Gal ši statistika ir nėra labai išpūdinga, bet reikia atkreipti dėmesį į tai, kad paskutiniaisiais metais daug renginių su aukštųjų mokyklų profesoriais ir daktarais, mokslo įstaigų darbuotojais, vadovėlių ir mokymo knygų autoriais vyksta ir rajonuose bei miestuose. Tai inicijuoja besikuriantys ir vis stiprėjantys mokytojų švietimo centrai, remiami Švietimo ir mokslo ministerijos. Tai iš dalies lemia ir beveik 700 savo narių jungianti Lietuvos matematikos mokytojų asociacija. Ypač veiklūs ir iniciatyvūs šioje srityje yra Alytaus ir Panevėžio apskričių, Kauno miesto skyriai. Asociacija paskutiniaisiais metais organizavo dideles respublikines konferencijas „Matematikos mokymas reformuotoje mokykloje“ ir „Pradinis mokymas“. Drauge su TEV leidykla vykusioje konferencijoje gvildentos profilinio mokymo XI–XII klasėse turinio problemos, vadovėlių poreikio klausimai.

Egzaminų centro duomenimis šiais metais 80 nuošimčių Lietuvos vidurinių mokyklų abiturientų laikė valstybinį matematikos egzaminą. Matematikos egzamino neišlaikė 8 nuošimčiai pretendentų. Galima diskutuoti, ar normalus nuošimtis mokinių, kuriems neįkandama matematika ir loginis mąstymas.

Apie mokslo kadrų rengimą kalbės prof. F. Ivanauskas. Todėl apsiribosime tik kai kuriais duomenimis. Per trejus metus apginta 16 matematikos mokslų daktarų disertacijų (R. Alonderis, R. Baronas, R. Garunkštis, A. Jokimaitis, A. Juozulynas, V. Kanišauskas, H. Markšaitis, T. Meškauskas, K. Navickas, G. Skersys, R. Vaicekuskas ir 5 iš Klaipėdos). Doktorantūroje mokosi VU – 27, VGTU – 6, KU – taip pat 6. Jų esama ir kitose įstaigose. Apginti 5 habilitaciniai darbai (V. Bagdonavičius, M. Bloznelis, V. Čekanavičius, A. Dubickas, J. Sunklodas). Antra vertus, mokslo ir pedagoginio personalo amžiaus vidurkis didėja. Pamainos augimo tempai gerintini.

Sėkmingai dirba didelis skaičius mokslinių seminarų. Gaila, kad kitų specialybių atstovai mažai panaudoja šią mokslinio darbo formą.

Buvo organizuota keletas mokslinių konferencijų.

1999 m. V. Bentkus, V. Paulauskas, A. Račkauskas apdovanoti Valstybine mokslo premija. Tačiau įvairių įstaigų matematikai tarpusavyje nesuderina pristatomų kandidatų, todėl neretai premijų negauna.

Baigdamas norėčiau paskelbti, jog 2001 01 29 Draugijos narių buvo: Vilniaus universitete 77, Matematikos ir informatikos institute 45, Vilniaus pedagoginiame universitete 24, Vilniaus technikos universitete 26, Kauno aukštosiose mokyklose – 59, Šiaulių universitete 29, Klaipėdos universitete 8, kitose įstaigose 19, iš viso 287.

Ir dar – norėčiau padėkoti visiems aktyviems Draugijos nariams, nes jų veikla ir yra Draugijos veikla.

Activities of the Lithuanian Mathematical Society in 1998–2001

J. Kubilius

The article gives a survey of activities of the Society during last three years. Some problems of the mathematical life in Lithuania are rised.